

Instituut voor de nationale rekeningen

Analyse van de prijzen
Jaarverslag 2023 van het instituut
voor de nationale rekeningen
Deel IV:
Diensten en goederen

Prijzenobservatorium

FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie

Vooruitgangstraat 50
1210 Brussel
Ondernemingsnr: 0314.595.348

 0800 120 33 (gratis nummer)

Verantwoordelijke uitgever:

Séverine Waterbley
Voorzitter van het Directiecomité
Vooruitgangstraat 50
1210 Brussel

Meer informatie:

FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie
Peter Van Herreweghe
Vooruitgangstraat 50
1210 Brussel
Tel.: +32 2 277 83 96
E-mail: Peter.Vanherreweghe@economie.fgov.be

Internetversie

Inhoudstafel

Inhoudstafel.....	3
IV. Evolutie van de prijzen van diensten en niet-energetische industriële goederen in België	4
IV.1 Wat is de invloed van de gestegen gezondheidsindex op de diensteninflatie?	4
IV.2 Zijn de sterke prijsstijgingen voor niet-energetische industriële goederen achter de rug?	7
Bijlagen	10

IV. Evolutie van de prijzen van diensten en niet-energetische industriële goederen in België¹

IV.1 Wat is de invloed van de gestegen gezondheidsindex op de diensteninflatie?

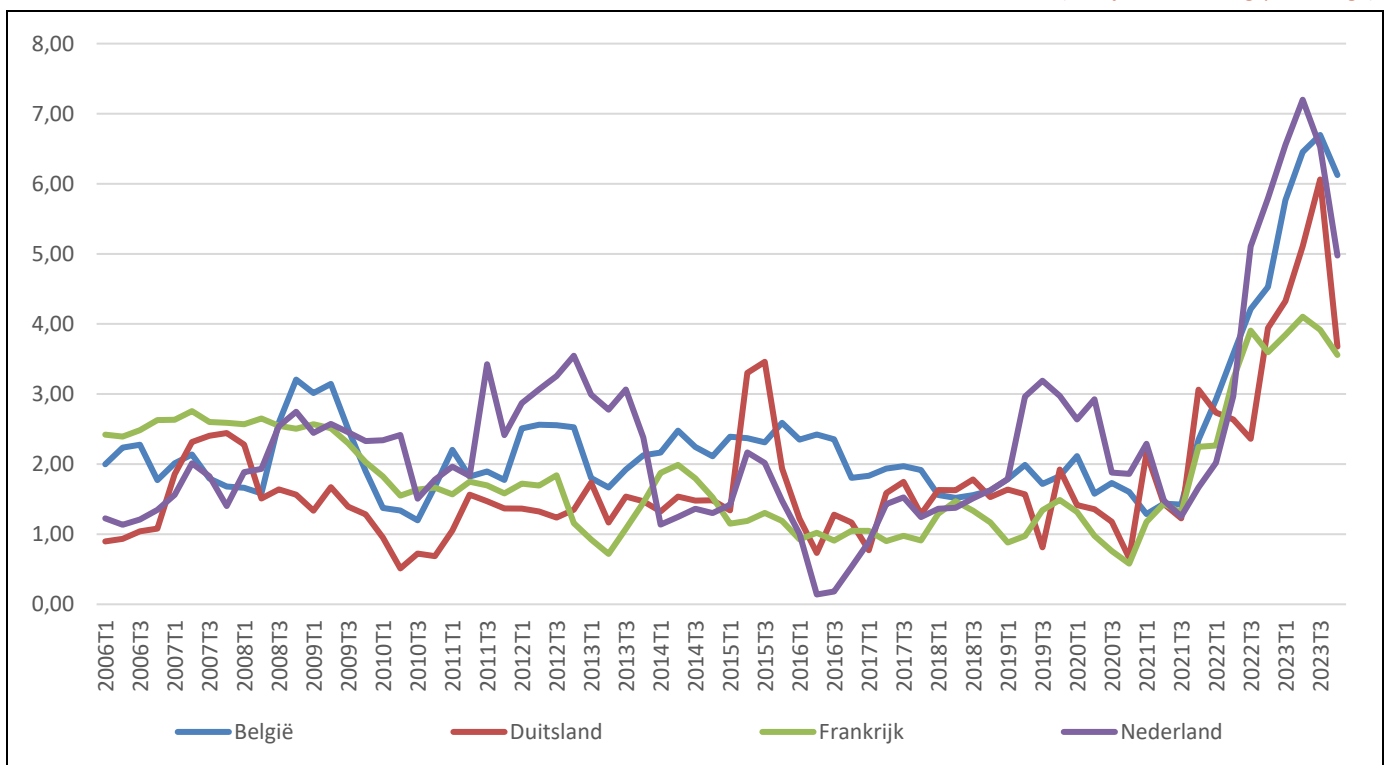
Sinds het derde kwartaal 2021 is de diensteninflatie sterk toegenomen. In het derde kwartaal 2023 werd de inflatiepiek bereikt op 6,7 % om vervolgens te dalen tot 6,1 % in het vierde kwartaal 2023. Hiermee is de diensteninflatie merkbaar hoger geklommen dan het langjarig gemiddelde (2,30 % in de periode 1999-2023).

Ten opzichte van de andere productcategorieën (energie, levensmiddelen en niet-energetische industriële goederen) is de inflatiepiek later bereikt, maar is deze ook beperkter gebleven. De categorieën die in 2023 het sterkst hebben bijgedragen tot de toename van de diensteninflatie zijn restaurants en cafés (8,1 %), werkelijke woninghuur (5,9 %), ziekenhuisdiensten (7,7 %), lichaamsverzorging (7,7 %) en accommodatie (17,5 %).

In grafiek 1 is de kwartaalinflatie voor diensten weergegeven voor België en de buurlanden. Zowel in België als in Duitsland en Nederland is de diensteninflatie in de loop van 2023 beginnen afnemen, zij het met een minder sterke daling in België. Zo kwam de diensteninflatie in het vierde kwartaal 2023 uit op 6,1 % in België tegenover 5,0 % in Nederland en 3,7 % in Duitsland. In Frankrijk is de diensteninflatie in de afgelopen drie kwartalen zeer licht gedaald tot 3,6 % in het vierde kwartaal. Op jaarbasis is de diensteninflatie in Nederland op hetzelfde niveau uitgekomen als in België (6,3 %), daar waar deze in Duitsland en Frankrijk beperkter bleef (respectievelijk 4,8 % en 3,9 %).

Grafiek 1. Kwartaalinflatie van diensten in België en in de buurlanden

(Jaarlijks veranderingspercentage)

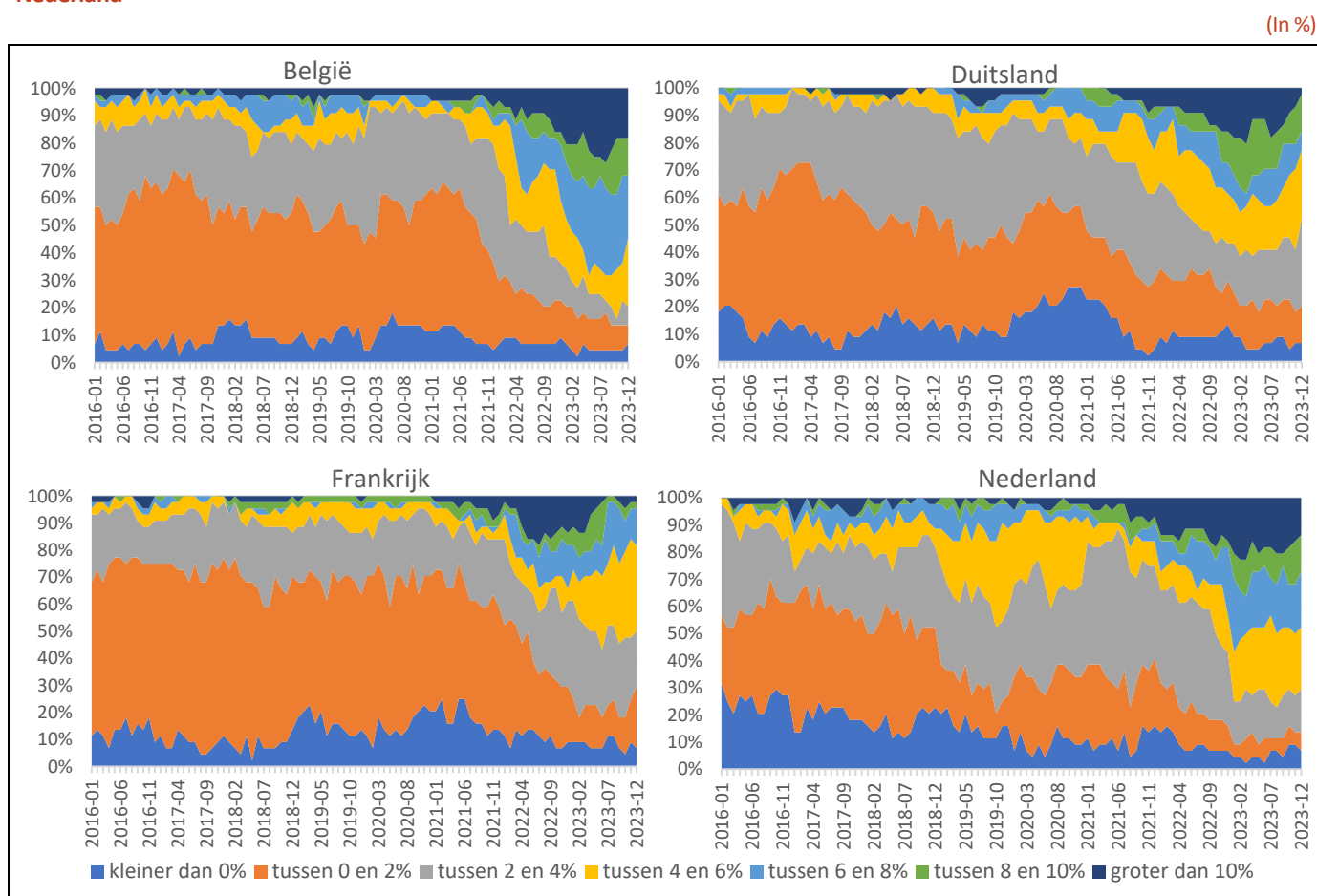
Bron: EC.

Door op COICOP-5-niveau de inflatiepercentages per productgroep in kaart te brengen, kan een idee gevormd worden van de omvang en het verloop van de prijsstijging binnen de dienstencategorie. Grafiek 2 geeft een overzicht weer van

¹ De tabellen met de inflatiecijfers voor NEIG en diensten in België en de buurlanden zijn opgenomen in de Statistische Bijlage.

het aandeel productgroepen op COICOP5-niveau met een bepaald inflatiepercentage voor België en de buurlanden.² Op deze manier kan weergegeven worden hoe wijdverspreid de inflatietoename was in België en de buurlanden. Het betreft een constant staal met dezelfde productgroepen in de vier onderzochte landen. De grafiek voor België toont aan dat sinds juni 2021 het aandeel productgroepen met een inflatiepercentage tussen 0 en 2 % sterk is afgenomen door een toename van het aandeel productgroepen met een hoger inflatiepercentage. In 2023 vertoont meer dan 50 % van de productgroepen een inflatiepercentage van 6 % of meer. In de laatste maanden van 2023 lijkt het aandeel categorieën met een zeer hoog inflatiepercentage opnieuw af te nemen en steeg het aandeel productgroepen met een inflatie lager dan 6 %. Ook in de buurlanden is sinds 2021 de inflatie toegenomen wat zich ook daar vertaald heeft in een groter aandeel productgroepen met hogere inflatiepercentages. De daling van het prijsstijgingstempo voor diensten in de loop van 2023 in de buurlanden vertaalt zich in een daling van het aantal categorieën met een zeer hoge inflatie. Voornamelijk in Duitsland en Frankrijk is er in de laatste maanden van 2023 een toename van het aantal categorieën met een inflatie tussen 4 % en 6 % ten nadele van categorieën met een hoger inflatiepeil.

Grafiek 2. Verdeling van diensten (COICOP5-niveau) volgens groeiniveau van de maandprijs voor België, Duitsland, Frankrijk en Nederland

Bron: EC.

De categorieën ziekenhuisdiensten en werkelijke woninghuur hebben in 2023 het meest bijgedragen tot een hogere diensteninflatie in België in vergelijking met zowel Frankrijk als Duitsland en Nederland. Ten opzichte van Duitsland en Frankrijk hebben ook restaurants en cafés bijgedragen tot een hogere inflatie in België. Ten opzichte van Nederland was het inflatieverschil zeer beperkt, met dus eenzelfde prijsstijgingstempo in België en Nederland. De hogere inflatiebijdrage

² Een constant staal van 44 getuigen behorend tot de dienstencategorie werd weerhouden waarvoor inflatiecijfers beschikbaar zijn voor België en de voornaamste buurlanden. Voor elke getuige werd maandelijks het jaar-op-jaar-veranderingspercentage ingedeeld in één van de 7 grootteordes van inflatiecijfers. Vervolgens werd per grootteorde van inflatiecijfer het aandeel berekend ten opzichte van het totaal aantal getuigen.

door de categorieën ziekenhuisdiensten en werkelijke woninghuur werd teniet gedaan door de categorieën onderwijs³ en financiële diensten.⁴

Ziekenhuisdiensten waren in België in 2023 gemiddeld 7,7 % duurder dan een jaar voordien. In Duitsland kwam de inflatie voor deze categorie op 3,2 % en in Frankrijk op 5,0 %. Naast de hogere inflatie, heeft ook het hogere gewicht in België een invloed op de bijdrage. In België bedroeg het gewicht binnen de totale consumptiekorf van deze categorie 3,7 % tegenover 1,0 % in Duitsland en 0,2 % in Frankrijk. In Nederland heeft deze categorie geen gewicht omdat sinds januari 2006 een zorgwet van kracht is waarbij elke ingezetene in Nederland verplicht is een basiszorgverzekering te nemen. Deze dekt onder andere de kosten voor een ziekenhuis, waardoor de verzekerde geen eigen bijdrage dient te betalen. De toename van het prijsstijgingstempo voor ziekenhuisdiensten in België is enerzijds te wijten aan een toename van de tarieven van het RIZIV en anderzijds aan een toename van de verpleegdagprijzen van ziekenhuizen.

De categorie werkelijke woninghuur heeft in het verleden vaak bijgedragen tot het inflatieverschil met de buurlanden in het voordeel van België, onder andere door een lager gewicht in de productenkorf. Grafiek 3 geeft het consumptieprijsverloop weer voor deze categorie voor België en de buurlanden. Vanaf het derde kwartaal 2021 steeg de consumptieprijs voor werkelijke woninghuur in België sterker dan in Duitsland. Dit tijdstip is sterk gebonden aan de sterke toename van de gezondheidsindex in België. In België mag een verhuurder het huurcontract één keer per jaar indexeren op de vervalddag van het contract en dit volgens de afgevlakte gezondheidsindex. Bij sociale huur wordt de huurprijs bepaald op basis van het inkomen. Aangezien zowel uitkeringen als arbeidsinkomen automatisch geïndexeerd worden in België, zal dit ook een invloed hebben op de evolutie sociale huurprijzen. Eind 2022 werd in de drie Gewesten en de Duitstalige gemeenschap de huurindexatie voor energievervlindende woningen tijdelijk bevroren. Deze maatregel was bedoeld om huurders te ondersteunen tijdens de energiecrisis. Door de hoge inflatie dreigden huurders van energievervlindende woningen geconfronteerd te worden met zeer hoge prijsstijgingen. Sinds eind 2023 is de indexatie van deze woningen opnieuw toegelaten, zij het met een correctiefactor.

De consumptieprijs voor huurgelden is over de hele periode (K1 2010 – K4 2023) sterker gestegen in Nederland. In Nederland is sinds 1 mei 2021 gedurende drie jaar wel een wet van kracht die maximale huurverhoging oplegt aan verhuurders van een vrijesectorwoning. In 2023 mocht de huur van een vrijesectorwoning met maximaal 4,1 % verhoogd worden, terwijl de sociale huur met maximaal 3,1 % mocht stijgen indien de huur hoger was dan 300 euro.

In Duitsland kan de huurprijs alleen verhoogd worden op basis van overeenkomst of op wettelijke basis. Bij overeenkomst kan de verhoging bestaan uit een vast bedrag of op basis van de jaarlijkse consumptieprijsindex. Op wettelijke basis mag de huurprijs slechts iedere 15 maanden verhoogd worden tot het niveau van een huurbedrag van een vergelijkbare woning. Deze verhoging op wettelijke basis mag over een periode van drie jaar niet meer dan 20 % bedragen.

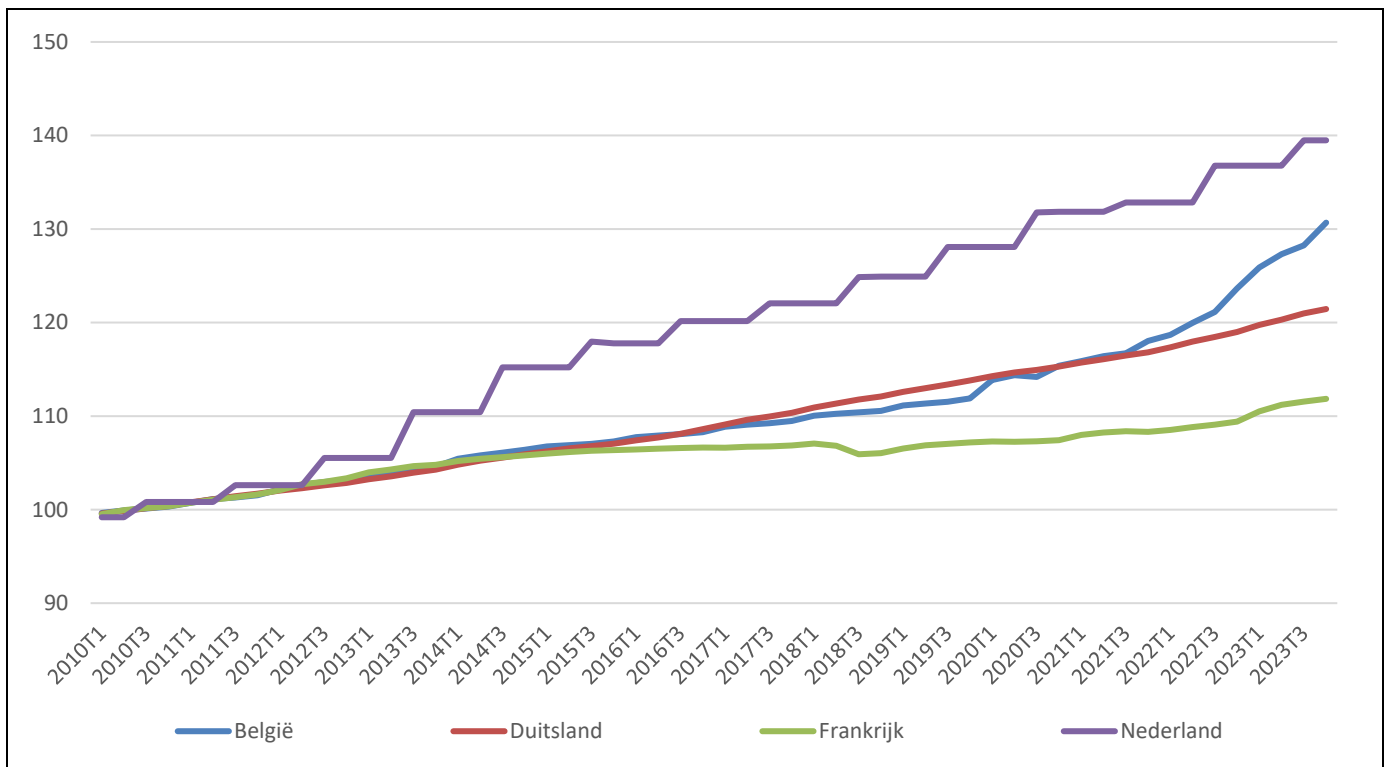
In Frankrijk tot slot mag een verhuurder 1 keer per jaar de huurprijs verhogen indien dit is opgenomen in de huurovereenkomst, zoniet mag de huurprijs niet aangepast worden. De sociale huurprijs mag jaarlijks aangepast worden op 1 januari en dit op basis van de evolutie van de referentie-index voor huurprijzen (Indice de référence des loyers, IRL).

³ Bij een opleiding hoger onderwijs in het studiejaar 2021-2022 kregen student in Nederland 50 % korting op het inschrijvingsgeld. Voor het studiejaar 2022-2023 viel deze korting weg.

⁴ De grafieken met de bijdragen van de verschillende getuigen tot het inflatieverschil voor NEIG en diensten met de drie buurlanden werden opgenomen in de bijlage van dit hoofdstuk. Werkelijke woninghuur is aangeduid in het paars, ziekenhuisdiensten in het lichtgroen. Restaurants en cafés is weergegeven in donkergroen, onderwijs in donkerbruin en financiële diensten in lichtgroen.

Grafiek 3. Kwartaalevolutie van werkelijke woninghuur in België en de buurlanden

(Index2010=100)

Bronnen: EC.

De versnelling van de diensteninflatie in 2022 en 2023 is grotendeels te verklaren door de stijging van de loonkosten in de loop van deze periode. De toename van de gezondheidsindex en de bijhorende overschrijdingen van de spilindex hebben een invloed gehad op de loonkosten. Dit heeft vooral gevolgen voor de prijsevoluties binnen de productgroep diensten, waarvoor de arbeidskosten gemiddeld 43,2 %⁵ van de totale productiekosten uitmaken. In Duitsland, Frankrijk en Nederland bestaat er geen automatische loonindexering zoals in België. In Frankrijk geldt er evenwel een automatische indexering van de minimumlonen. In Duitsland en Nederland wordt onderhandeld over het nominaal loon, wat zou kunnen leiden tot hogere loonkosten in 2024-2025.

De labour cost index van Eurostat geeft de bruto-loonkost voor de werkgever weer. Op basis van deze statistiek blijkt dat de loonkost in de dienstensector in België in het derde kwartaal 2023 gemiddeld 16,9 % hoger was dan in 2020 en 8,6 % hoger dan in dezelfde periode in 2022. In Nederland lagen de loonkosten in deze sector in het tweede⁶ kwartaal 2023 15,0 % hoger dan in 2020 en 6,3 % hoger dan een jaar voordien. In Duitsland is de loonkost in de dienstensector met 14,3 % toegenomen tussen 2020 en het derde kwartaal 2023 tegenover 9,7 % in Frankrijk.

IV.2 Zijn de sterke prijsstijgingen voor niet-energetische industriële goederen achter de rug?

In het vierde kwartaal 2023 kwam de inflatie voor niet-energetische industriële goederen uit op 3,6 %, wat een sterke daling is ten opzichte van het eerste kwartaal 2023, toen de inflatie voor deze categorie 6,8 % bedroeg. De sterke stijging van de inflatie voor deze categorie tussen begin 2021 en begin 2023 was enerzijds te wijten aan het onevenwicht in vraag en aanbod als gevolg van verstoringen in de wereldwijde bevoorradingsketen na de gezondheids crisis van 2020. Anderzijds heeft het Russisch-Oekraïens conflict geleid tot sterk gestegen energiekosten en industriële grondstoffenprijzen. In 2023 lijken de stijging van de energie- en de grondstoffenprijzen achter de rug net als de bevoorradingsproblemen,

⁵ Op basis van de input-outputtabellen van 2020, volgens de gecumuleerde benadering.

⁶ Gegevens voor het derde kwartaal 2023 zijn voor Nederland confidentieel en dus niet beschikbaar.

waardoor de inflatie voor NEIG in de loop van 2023 is beginnen dalen. Ook de vertraging van de groei van de wereldwijde economie en met name de Chinese economie doet de vraag teruglopen met op zijn beurt een vertragend effect op de inflatie voor niet-energetische industriële goederen.

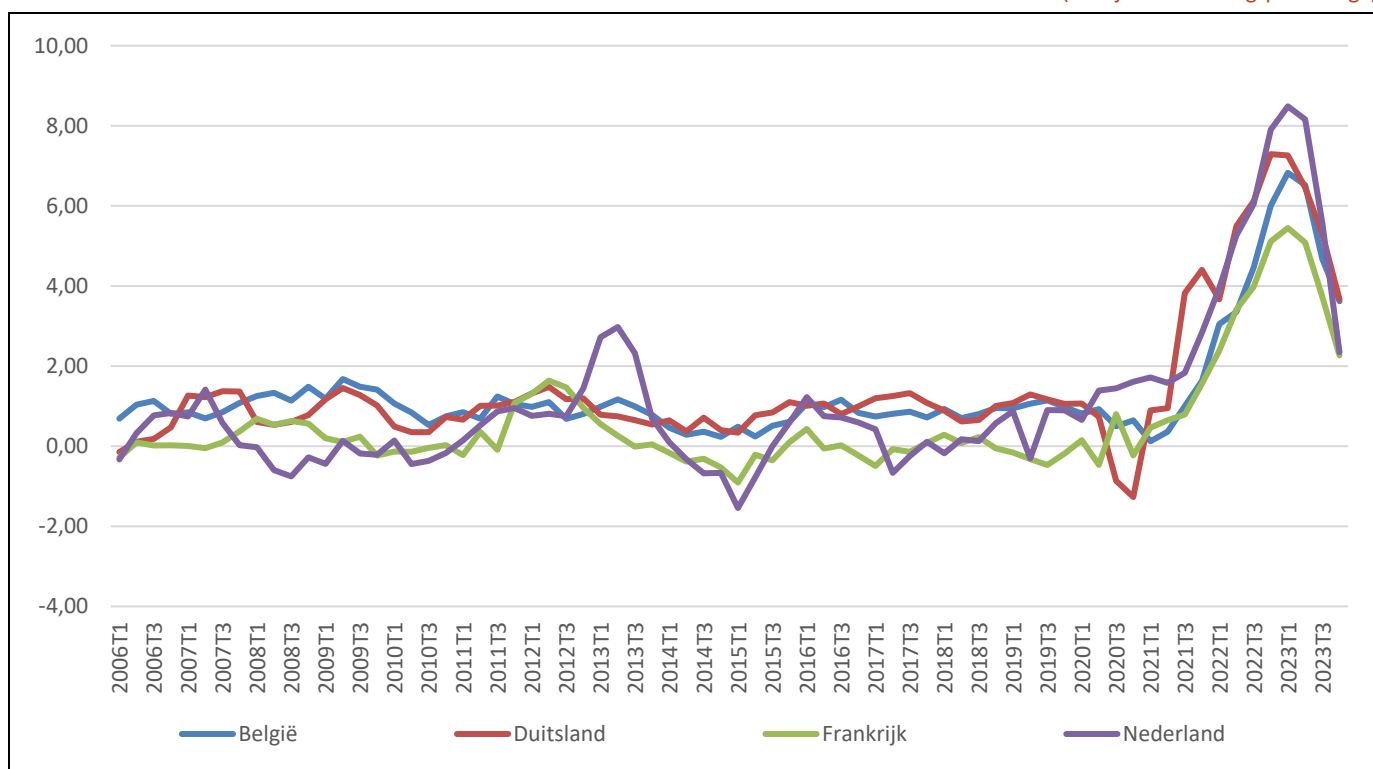
Net als in België bereikte de inflatie voor niet-energetische industriële goederen in de drie voornaamste buurlanden een piek in het eerste kwartaal 2023 (8,5 % in Nederland, 7,3 % in Duitsland en 5,4 % in Frankrijk, tegenover 6,8 % in België). Vervolgens is het prijsstijgingstempo voor deze categorie sterk afgenomen. De sterkste daling vond plaats in Nederland, waar de inflatie in het vierde kwartaal 2023 nog uitkwam op 2,3 %. Ook in Frankrijk kwam de inflatie voor deze categorie in het vierde kwartaal 2023 lager uit dan in België (2,3 %, tegenover 3,6 % in België). Enkel in Duitsland bleef de inflatie voor niet-energetische industriële goederen iets hoger dan in België (3,7 %).

De categorie aankoop van een wagen heeft zowel in België als in de buurlanden sterk bijgedragen tot de vertraging van de inflatie voor NEIG (8,1 % in 2023K1 en 3,4 % in 2023K4 in België). Op jaarbasis kwam het jaar-op-jaar veranderingspercentage voor deze productcategorie in 2023 in België uit op 5,9 %, tegenover 5,1 % in Nederland en 6,5 % in Duitsland. In Frankrijk bleef het prijsstijgingstempo beperkt tot 3,8 %.

De hogere jaarinflatie in Duitsland kwam onder andere op rekening van de categorieën medische producten, audiovisueel en fotografisch materiaal en aankoop van een wagen. Ten opzichte van Nederland hebben voornamelijk de categorieën kleding en audiovisueel en fotografisch materiaal bijgedragen tot de lagere inflatie in België. In vergelijking met Frankrijk hebben voornamelijk de categorieën kleding en aankoop van een wagen bijgedragen tot de hogere inflatie in België.

Grafiek 4. Kwartaalinflatie van niet-energetische industriële goederen in België en in de buurlanden⁷

(Jaarlijks veranderingspercentage)

Bron: EC.

Het verloop van de consumptieprijsen van de niet-energetische industriële goederen wordt verklaard door het prijsverloop in de onderliggende productieschakels. Grafiek 5 geeft een overzicht van de prijstransmissie in de latere schakels in

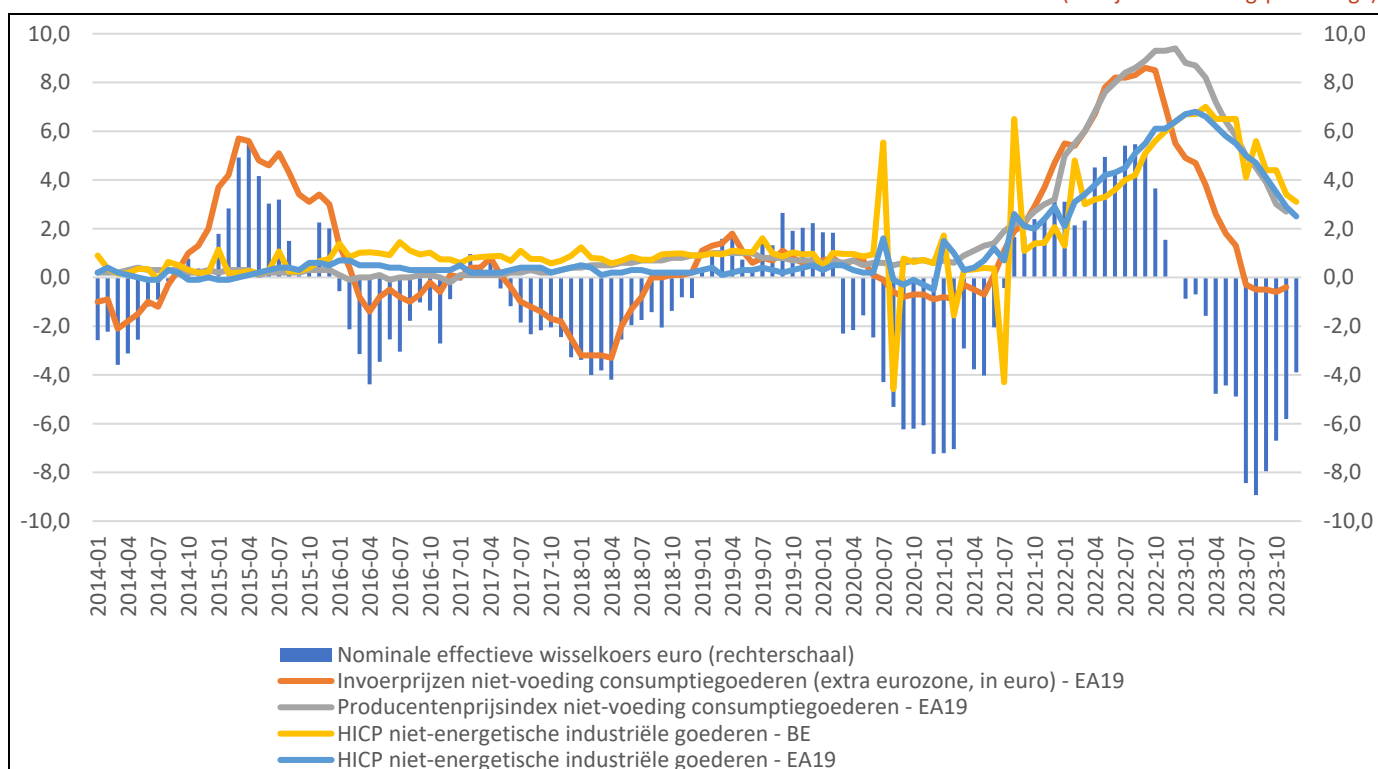
⁷ In Nederland werd in oktober 2012 het standaard btw-tarief opgetrokken van 19 % naar 21 %.

de productieketen van industriële goederen.⁸ In mei 2021 bereikte de inflatie voor de internationale noteringen van ruwe grondstoffen (hout, andere ruwe materialen, metalen en mineralen, uitgedrukt in dollar) zijn hoogtepunt, om vervolgens stelselmatig af te nemen. Tussen mei 2022 en juni 2023 werd er stelselmatig een negatieve inflatie vastgesteld. In september en oktober 2023 lagen de grondstoffenprijzen echter gemiddeld 4,4 en 4,3 % hoger dan in dezelfde periode 2022. In december 2023 werd echter opnieuw een negatief veranderingspercentage vastgesteld (-3.5 %). De internationale noteringen van ruwe grondstoffen worden uitgedrukt in dollar. De appreciatie van de euro ten opzichte van de dollar zorgde eind 2023 voor een prijsdaling van de grondstoffenprijzen omgezet in euro. Ook het prijsstijgingstempo voor de Brentolie uitgedrukt in euro nam in 2023 verder af en liet sinds februari 2023 zelfs sterk negatieve waarden optekenen. In de tweede helft van 2023 was de negatieve inflatie voor de Brentolie echter minder uitgesproken. In augustus 2023 lieten zowel de invoerprijzen voor intermediaire goederen als de Belgische core producentenprijsindex een zeer sterke prijsdaling op jaarbasis optekenen (respectievelijk -9,2 % en -2,7 %). Hoewel de inflatie voor beide categorieën in de daaropvolgende maanden nog steeds negatief was, was deze minder uitgesproken.

Sinds november 2022 is het prijsstijgingstempo van de invoerprijzen voor niet-voeding consumptiegoederen sterk afgenomen en sinds juli 2023 werden zelfs jaar-op-jaar prijsdalingen genoteerd (-0,6 % in oktober 2023). Vanaf januari 2023 laat ook de producentenprijsindex voor niet-voeding consumptiegoederen afnemende inflatiecijfers noteren. Tot slot is de piek in de inflatie van de consumptieprijzen voor niet-energetische industriële goederen bereikt in februari 2023 in de eurozone (6,8 %) en in maart 2023 in België (7,0 %) om vervolgens sterk af te nemen zowel in België als in de eurozone.

Grafiek 5. Prijsdruk in de latere productieschakels van de niet-energetische industriële goederen

(Jaarlijks veranderingspercentage)

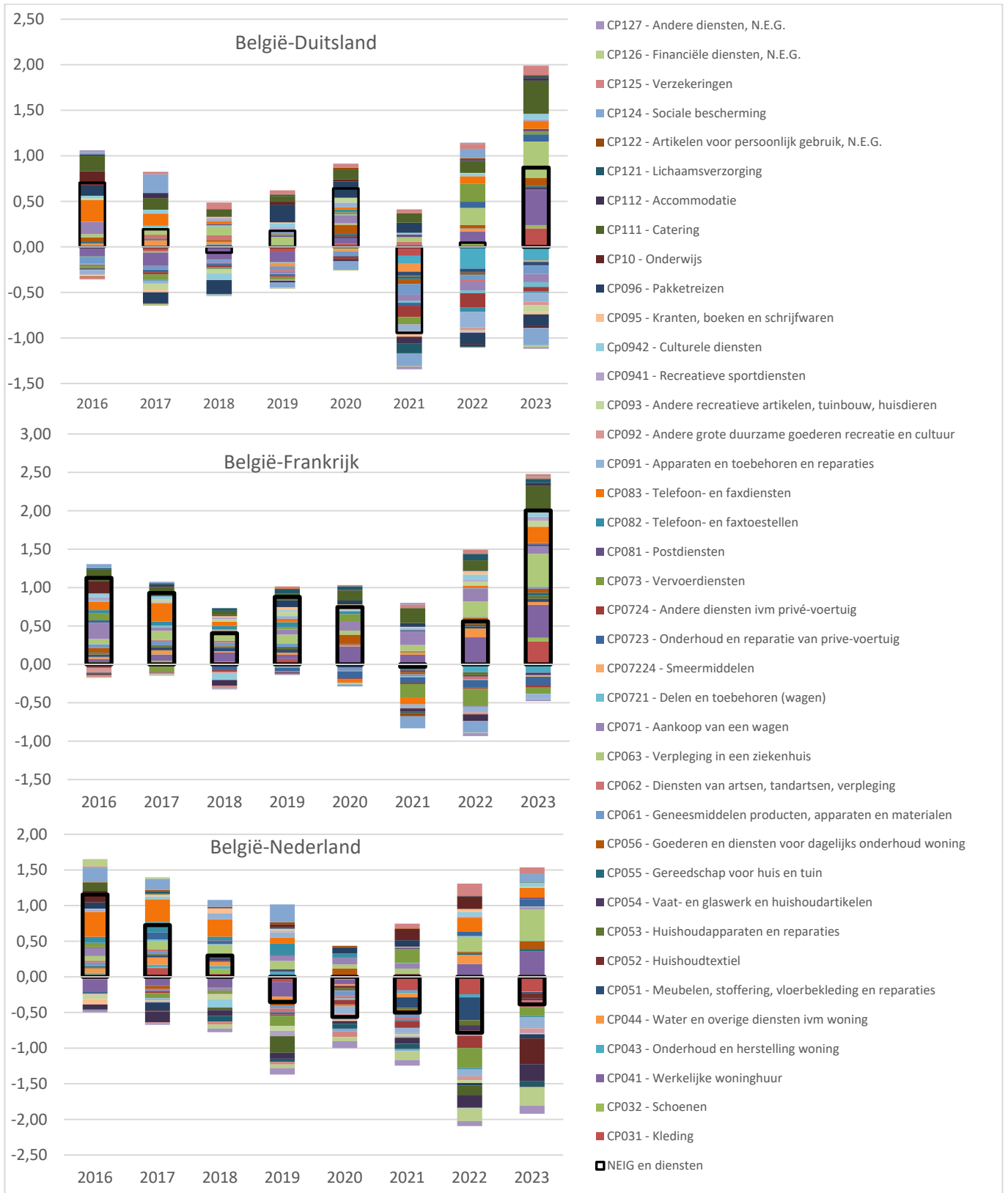
Bronnen: EC.

⁸ De grafiek prijstransmissie in de eerdere schakels in de productieketen van industriële goederen is opgenomen in de bijlage.

Bijlagen

Grafiek 6. Bijdrage van elke productgroep aan het inflatieverschil voor NEIG en diensten tussen België-Duitsland, België-Frankrijk en België-Nederland

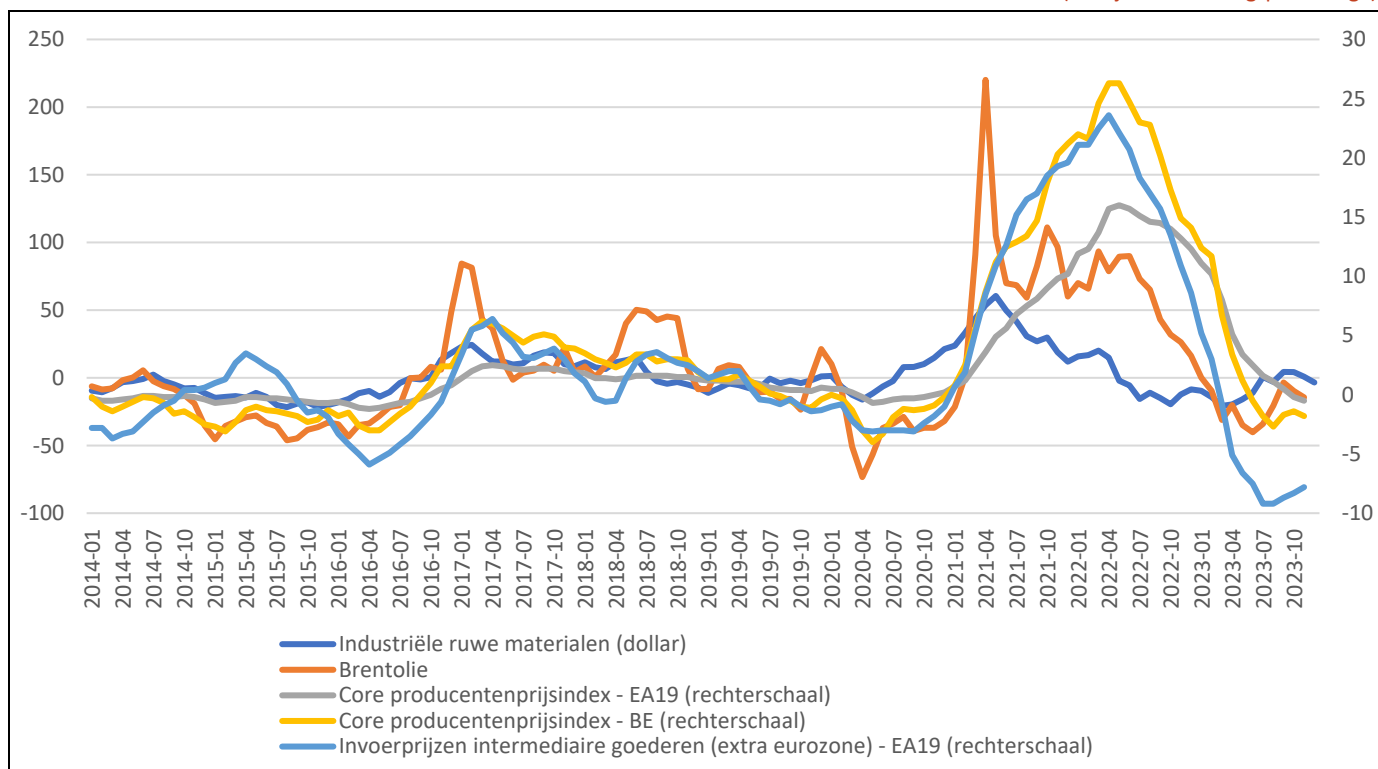
(In procentpunt, jaargemiddelden)

Bron: EC.

Grafiek 7. Prijsdruk in de eerdere productieschakels van de niet-energetische industriële goederen

(Jaarlijks veranderingspercentage)

Bronnen: Wereldbank, Insee, EC.

Opm: Core producentenprijsindex is producentenprijsindex exclusief voeding en energie.